

ניצחון של אור

עלון השבת

ישיבת
התורה
והמצוות

כיתה קטנה אבל גדולה מחזור מ"ט

בס"ד ♦ שבת קודש פרשת נח ♦ ד' חשוון תשע"ג ♦ עלון מספר 9

זמני השבת – שעון חורף

מוצ"ש	הד"נ	ירושלים
17:37	16:26	תל אביב
17:39	16:42	באר שבע

העלון יוצא לעילוי נשמת חיילי צה"ל שנפלו על קידוש השם ה"ד

"לקח טוב נתתי לכם" – הרב בנצי בן פזי

האם הקשת היא סימן טוב?

כל הקורא בפרשתנו יגלה שבפרשיה הקטנה המופיעה לאחר המבול מוזכרת הקשת כאות ברית, כאשר המילה **ברית** (בהטיותה השונות) חוזרת לא פחות משבע פעמים! ה' נתן את הקשת כאות ברית לסימן שלא יהיה עוד מבול לשחת הארץ. מראה המרהיב של הקשת בשלל צבעיה לא יכול להשאיר את האדם אדיש ובוודאי המשפט שיפלט מפיו בראותו את הקשת הוא: "מה רבו מעשיך ה'".

על פי זה הקשת היא סימן חיובי של פיוס בין הבורא לברואיו.

לעומת זאת, מספרת לנו הגמרא מסכת כתובות שכאשר רשב"י רצה לוודא שמולו עומד ר' יהושע בן לוי שאל אותו: "נראתה הקשת בימך"? אמר לו: "כן", אמר לו "אם כן אי אתה בר ליואי". ומסיקה הגמרא שבאמת לא נראתה הקשת בימיו, אלא שבענוונותו לא רצה לייחס מעלה זאת לעצמו ולכן שינה מהאמת. מדברי הגמרא עולה שהקשת היא סימן רע, שמבטא את מצבו הגרוע של הדור. ה"שדר" של הקשת על פי זה הוא שלילי וכאילו אומר הייתם ראויים למבול ורק בגלל ההבטחה שלא יהיה עוד מבול אינכם "זוכים" למבול. ועל כן כשיש צדיק גמור שמגן על דורו אין צורך בקשת!

מהי אם כן הקשת סימן חיובי או סימן שלילי?

כאן המקום להעיר שמצאנו שתיקנו חז"ל ברכה מיוחדת לרואה את הקשת: "זוכר הברית ונאמן בבריתו וקיים במאמרו", אך אין מכאן ראיה להיות הקשת "טובה" או "רעה" שהרי בסדר הברכות ישנן גם ברכות על הטוב וגם על הרע כמו: "ברוך דיין האמת". מפרשי התורה הרבו לעסוק בשאלה כיצד ייתכן שהקשת נוצרה לאחר המבול והרי זוהי תופעה טבעית של מפגש קרני השמש עם טיפות המים? הרמב"ן מדייק בפסוקים ומראה שאכן הקשת היתה קיימת מראשית הבריאה (וכדברי המשנה באבות פרק ה', שנבראה בין השמשות), אלא שלאחר המבול הקב"ה לקח את אותה תופעת טבע לאות וסימן שלא יביא יותר מבול. ועל כן אומר הפסוק: "...זאת אות הברית אשר אני נותן... את קשתי נתתי בענן". כלומר את קשתי שנתתי בעבר בענן, בבריאת העולם, אני נותן וקובע עכשיו כאות ברית שלא יהיה עוד מבול.

האחרונים הקשו הכיצד זה כותבת הגמרא שהבאנו לעיל שיש דור שלא נראתה הקשת בימיו והרי הקשת היא תופעת טבע? ה"כלי יקר" עונה על כך תשובה מאלפת. הקשת אכן קיימת בכל דור כי תמיד מידי פעם יוצר מפגש בין השמש והגשם. מה ששאל רשב"י את ריב"ל היה: "כלום נראתה הקשת בימך?" כלומר האם האנשים ראו אותה ושמנו אל ליבם. ופירוש הדבר הוא שבדור חוטא שאין בו צדיק שיגן עליו מראה הקשת מעורר פחד באנשי הדור לומר היינו ראויים למבול. מה שאין כן בדורו של ריב"ל שם אע"פ שהקשת היתה היא לא נראתה כי "הבריות" (בדורו) לא היו חוקרים אחריו ולא השתדלו לראותו.

מראה הקשת אם כן הוא חיובי וטוב, אך למי שאינו ראוי הוא מהווה תזכורת לשוב בתשובה.

להלכה המשנ"ב כתב ש"אין כדאי" לומר לחבירו שיש קשת. לעומת זאת ב"ילקוט יוסף" הביא מקורות רבים שיש מצוה לראות את הקשת ולברך עליה ואין שום מניעה לומר זאת לחבירו.

למשפחת כיתה ט/3 שלוחה ברכת שבת שלום

הסיפור לשבת – "בעוון גזל"

בישיבתו של ר' חיים מוואלוז'ין היה בחור שנפטר ל"ע בעודו בבחורות, ובחור חשוב היה. בישיבת וואלוז'ין היה נשמע קול התורה ביום ובלילה ללא הפסקה. ר' חיים היה נוהג, שכמה פעמים בכל לילה נכנס לישיבה לראות מה נשמע בתוכה וכיצד הבחורים לומדים. באחד הלילות, באמצע ה"שבעה" לפטירתו של הבחור, בא ר' חיים כמנהגו לישיבה, ובפרוודור ראה לנגד עיניו את הבחור הזה! ר' חיים עצר לידו ושאלו: מה מעשיך פה? ירדתי לכאן כדי לבקש דבר לטובתי. ומהו? שאלו ר' חיים, והבחור ענה לו, כשבא לעולם העליון הכריזו לפניו: "יבוא צדיק וינוח על משכבו", אבל כשהגיע לשער גן עדן עמד מלאך ולא נתן לו להיכנס. "עוון גזילה בידך!" פעם כשהיה בדרכו מהישיבה לביתו, נזכר שהוא חייב לבעלת האכסניה שלו סכום פעוט. הכניס ידו לכיסו והוציא מתוכו את סכום החוב, נתנו לחבירו וביקשו שילך לבעלת האכסניה ויחזירו לה. אבל חבירו הטוב שכח לסדר דבר זה שביקש ממנו, והוא נשאר בעל חוב לבעלת האכסניה, ודין פרוטה כדין מאה! ובשל החוב הזה לא ניתן לו להיכנס לגן עדן. לא הועילה לו טענתו ששלח את חבירו להחזיר לה ואיננו אשם, אך פסקו שמכיון שהוא באמת לא אשם, נותנים לו אפשרות לרדת לעולם הזה ולתקן את הדבר, ולכן בא לראש הישיבה, לעשות עבורו את התיקון. ר' חיים שאל אותו, מי היא האשה הזו ומקומה והבטיח לו שיתקן ויסדר את זה, באמרו לו: לך בשלום ותנוח בשלום, והוא נעלם.

"מעט חסידות"

עם סיום הבריאה, רואה ה' "כי רבה רעת האדם בארץ" עד "כי נחמתי כי עשיתים". ונח מבין שהבריאה אינה מסימת את התפתחות העולם, יש להמשיך ללכת. ההליכה לפני ה', היא המביאה מנוחה לאדם. נח, לא מוכן להיסחף אל המציאות, "השחית כל בשר את דרכו", וכך מחזירים את הבריאה לתווה ובוהו. והעולם העתידי מתחייב בסדרת חינוך. הדוגמא של נח לא מספקת. מסביבו תאוות וחמס. הקב"ה מכניס אותנו לתיבה צפה, כסדרת חינוך. התיבה ממחישה לנו את חוסר יציבותה על פני המים, כעולמנו המצוי על פני המים ואינו יכול לבוא ליציבות מוחלטת. אנו משוועים ליציבות, אך עלינו לדעת שלעולם לא נגיע אליה. הסיאוב המוסרי מתחיל עם הדמיון שהגענו לסוף הדרך. הבריאה עדיין בתהליך, שום דבר לא שלם. הנוחות בתיבה מתערערת, ואנו עם נח וטלטולו בתיבה. אנו חשים כך בתיבת חיינו. רוצים להיערך אחרת, ומגלים שהצוהר שנח נדרש לעשות בתיבה שממנו נוכל ללמוד כיצד להמשיך ללכת בעולם ללא יציבות. "צוהר תעשה לתבה" יש אומרים חלון, ויש אומרים אבן טובה המאירה להם. חלון, אלו הרשמים, והעצות הבאים מבחוץ. עלינו לפתוח חלון למשבי רוח טובים ורעננים, ולקבוע בתוכנו שינויים בהתאם. אבן טובה, המאירה בזכות עצמה. אלו ההארות וההבזקים המאירים בתוך תוכנו ומכוונים אותנו. אם נטה אוזן לשמוע ולהקשיב נגלה דרך טובה, המאירה רק לנו בדרכנו האישית והמיוחדת. (עפ"י ר' שלמה שוק)

מאורות הפרשה

נאמר בסוף פרשה שעברה "ונח מצא חן בעיני ה'", ובתחלת פרשתנו נאמר: "נח איש צדיק תמים". על פי מה שמובא בספר מוסר על האדם לדעת שאלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו, ליצר הרע. ובלי עזרת ה' לאדם, אינו יכול לבדו להגיע לכלום. ורק אחר בקשות ותחנונים אליו יתברך לזכות לנצח ולהתגבר על היצר הרע ולזכות להדבק בהש"ת רק אז הקב"ה עוזר לו. וכך אמרו גם חכמינו ז"ל (נדה ע'): "מה יעשה אדם ויחכם, ירבה בישיבה" והקשו בגמ' "הרבה עשו כן ולא עלתה בידם". ותירצו, אלא יבקש רחמים ממי שהחכמה שלו. וכן בגמ' מגילה (ו'): "לאוקמי גירסא סיעתא דשמיא". למדנו שגם להיות צדיק וירא שמים צריכים סיעתא דשמיא, והאדם צריך לשפוך לבו כמים לפני הקב"ה על זה. ואם באמת זוכה האדם ליראת שמים ותמימות הרי אין זה מכחו כי אם על ידי שהקב"ה שלח עזרתו מקודש. וזהו סמיכות הפסוקים, לרמז שעל ידי שנח מצא חן בעיני ה' זכה להיות נח איש צדיק תמים בדורותיו, אבל אלמלא הקב"ה עוזרו לא היה יכול לזכות למדרגות אלו. (איבא דאברהם – פיסטבורג)

"שמירת הלשון" – הלכות לשון הרע

הלכות לשון הרע, כלל ב, סעיף ב
ההיתר שיש בחז"ל לספר לשון הרע "בפני שלושה", מדובר בסיפור דבר שאינו גנאי גמור, ומשתמע ל-2 פנים. ודבר כזה תלוי לפי נימת המספר בעת שמספר. אם מספר דבר כזה בפני שלושה, מותר. כיון שידוע שוודאי יגיעו הדברים לאוזני מי שמספר עליו, ולכן יספר באופן החיובי.

הודעות ועדכונים

הורים יקרים השתתפותכם בפורום חשובה מאוד. נשמח לראותכם פעילים יותר.
שיעורים קבועים בפ"ש ובמוסר מועלים לאתר כל שבוע בימי חמישי. האזנה נעימה.

העלון יוצא לעילוי נשמת בחורי הישיבה שנרצחו ערב ר"ח אדר ב' תשס"ח הי"ד